

Платонова Оксана

<https://orcid.org/0000-0003-4197-3290>

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи та
освітніх і педагогічних наук,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: ogplatonova@ukr.net

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ
МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА. КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА»
В НУЧК ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

Мета статті: здійснити теоретичний аналіз різних підходів до професійної готовності майбутнього фахівця до роботи в умовах інклюзивного простору та проаналізувати основні аспекти професійної підготовки магістрів ОП «Інклюзивна освіта. Корекційна педагогіка» у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Методологія. Проблема професійного розвитку фахівця, становлення його професіоналізму в контексті сучасних гуманістичних підходів успішно розробляється в психології праці, професійній педагогіці, що знаходить своє відображення у науковому доробку І. Беха, Є. Климова, С. Батишева, О. Романової, В. Рибалки та ін. Фундаментальні основи оновлення вищої педагогічної освіти, розроблення теоретичних і методичних засад професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів розкриваються в працях В. Андрущенка, Ж. Вірної, О. Глузмана, В. Семиченко, Л. Хомич та ін.

Проблемі підготовки сучасного фахівця до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, присвячено багато досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі корекційної педагогіки, зокрема В. Бондарь, В. Засенка, А. Колупаєвої, С. Митник, Н. Назарової, В. Поникарової, Н. Попової, К. Гудзь, Л. Савчук, В. Синьова та ін.

Наукова новизна полягає у здійсненні аналізу різних підходів до професійної готовності майбутнього фахівця до роботи в умовах інклюзивного простору та основних аспектів професійної підготовки магістрів ОП «Інклюзивна освіта. Корекційна педагогіка» у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Висновки. На сучасному етапі потрібні спеціально підготовлені фахівці. А у більшості відсутня психолого-педагогічна підготовка, відсутня мотивація до роботи з дітьми з особливими потребами, наявний страх, розпач, бажання уникнення такої роботи тощо. Тому дуже важливо підготувати фахівців до роботи, забезпечити інструментарієм та моделями альтернативного навчання, допомогти їм оволодіти глибокими знаннями свого предмета, технологіями, методами роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Сучасне розуміння організації освіти дітей з особливими потребами дає змогу вважати спеціальну підготовку фахівця обов'язковим складником освітнього процесу. Невід'ємним аспектом його професійної компетентності є спеціальні психолого-педагогічні, анатомо-фізіологічні знання, уміння та навички, особистісні риси, стратегії поведінки, стереотипи й установки, які дають змогу впроваджувати та застосовувати ефективні педагогічні освітні технології для усіх категорій дітей з особливими потребами.

Ключові слова: діти з особливими потребами, інклюзивний простір, освітня програма, освітній процес, педагогічна готовність, професійна готовність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Реформування сучасної системи вищої освіти України в контексті Європейського освітнього простору зумовлює пошук нових підходів і шляхів до формування готовності майбутніх фахівців, що потребує невідкладного розв'язання проблеми впровадження нової концепції професійної підготовки. Практична реалізація провідних ідей педагогіки багато в чому залежить від зусиль від якісно підготованих фахівців до професійної діяльності. У зв'язку з цим з'являється необхідність у визначенні підходів сучасних науковців з означеної проблеми.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Різні аспекти готовності педагогів до роботи у школі, питання готовності та професійної підготовки до педагогічної діяльності розглядають такі вчені, як О. Антонова, Н. Батечко, І. Бех, І. Богданова, І. Зязюн, О. Дубасенюк, Л. Коваль, Л. Мільто, К. Пасько, Г. Сагач О. Семенов, Т. Семенов, С. Сисоєва, Д. Чернилевський та ін.

У сучасних умовах розвитку освіти надається особливе значення підготовці майбутніх фахівців до професійної діяльності та формування готовності студентів до розвитку та виховання підростаючого покоління. Готовність студентів є інтегративною якістю особистості, що характеризується високим рівнем знань про цю сферу соціальної дійсності, позитивним емоційно-ціннісним ставленням до особливостей різних культур і умінням спілкуватися з їх представниками [6].

Так, поняття професійної готовності майбутніх педагогів вивчає І. Богданова. Вчена вважає, що така готовність є інтегративною якістю, що «розглядається як складне особистісне утворення, що містить у собі професійноморальні погляди й переконання, професійну спрямованість психічних процесів, професійні знання, уміння і навички, налаштованість на педагогічну працю, здатність до подолання труднощів, самооцінки результатів цієї праці, потребу в професійному самовдосконаленні» [1, 60]. Вчена доводить, що компонентами готовності до професійної діяльності мають виступати – «професійна самосвідомість, ставлення до діяльності чи настанова (для ситуаційної готовності), мотиви, знання про предмет і способи діяльності, навички і вміння їх практичного втілення, а також професійно значущі якості особистості».

Теоретична і практична підготовленість майбутнього вчителя є підструктурою у структурі професійної діяльності. При цьому теоретична підготовленість, за думкою авторів, має передувати практичній і сполучатися із загальною особистісним розвитком майбутнього фахівця [1, 7].

Культуротворчий вимір професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи досліджує Л. Коваль. Автор розкриває чинники, що мають вплив на загальнокультурний та професійний розвиток майбутніх учителів початкової школи: 1) здатність до самоосвіти та саморозвитку; 2) спрямованість на кар'єрне зростання; 3) спрямованість на здоровий спосіб життя.

За час навчання у студентів потрібно сформувати усвідомлення того, що тільки сумлінна праця, яка є висококваліфікованою, зможе забезпечити людині у подальшому гідне життя, виховання швидкої орієнтації і мобільності на ринку праці, бажання працювати й заробляти чесною працею є важливою та актуальною для педагогічної практики [3, 85].

Для готовності студентів вищих закладів освіти до виховної роботи існують певні курси і програми, що ознайомлюють їх із різноманітними ідеями, педагогічними концепціями, теоретичними дослідженнями вітчизняними і зарубіжних філософів, психологів, педагогів, філософів. Також для готовності майбутніх фахівців важливе місце мають повчальні приклади педагогів-новаторів, які були майстрами педагогічної справи. Ці питання підіймаються у дослідженнях Л. Мільто. Так, вчена вважає, що освіта в різних концепціях розглядається як феномен культури і культуротворчості, що є складовою педагогічної майстерності, і містить філософсько-педагогічні ідеї, професійноціннісні орієнтації, універсальні способи пізнання й перетворення педагогічної дійсності [4, 325].

К. Пасько констатує, що сьогодні різні види підготовки майбутніх вчителів (психолого-педагогічна, культурологічна, комп'ютерна, методична, практична та ін.) залишається проблемою, а об'єктивною необхідністю в Україні постає модернізація педагогічної освіти. Практичну готовність майбутнього вчителя розглядається як найважливіший компонент майбутньої професійної діяльності і тлумачить її як наявність сформованих на необхідному рівні професійно-педагогічних умінь і навичок. На різні види готовності до виконання професійної діяльності (психофізична, психологічна, науково-теоретична) практична готовність має позитивний вплив.

Проблему педагогічної готовності до діяльності піднімалася у роботах І. Зязюна, Г. Сагач. Науковці зазначали, що кожен, хто обирає педагогічну професію, стикається із тим що у

жодному розділі педагогіки не існує системи практичних вправ, які б на підсвідомому рівні розвивали практичні уміння. На рівні підсвідомості здібності формуються через напружену працю. Дотримання правил, за думкою авторів, численне виконання вправ мають проходити в постійному тренінгу. Вчені вважають, що той, хто на все життя обирає педагогічну професію, має володіти таким особливостями: 1) уміння шанувати і любити людей більше себе; 2) умінням пожиттєво набувати знання і різновиди людською досвіду (теоретичне, практичне, естетичне); 3) уміння передавати різновиди досвіду учням.

Готовність до продуктивної праці, за висловом таких авторів, як С. Сисосва, Н. Батечко, знаходиться у залежності від викладача вищого навчального закладу, який формує особистість студента. Від рівня теоретичних знань викладача, ступеня сформованості педагогічних умінь і навичок, педагогічної техніки, культури спілкування, педагогічної етики залежить формування майбутнього фахівця не лише як професіонала, а і відбувається всебічний розвиток його як особистості. Автори доводять, що на підвищення професіоналізму педагогів, їх готовності до формування творчої особистості майбутнього фахівця має бути зорієнтована, насамперед, державна освітня політика. Новий тип викладання на думку авторів, має бути орієнтований на інновації та цінності, а отже, слід звернути увагу на теоретичну, професійну підготовку викладачів вищих закладів освіти, враховуючи при цьому ціннісно-мотиваційну доміную, яка є характерною для педагогічної професії [2, 52]. Запропонована авторами ідея щодо створення сучасної системи підготовки вчителів є, як на нашу думку, слушною.

Подібні думки щодо підготовки майбутніх фахівців з високими духовно-моральними цінностями є і у роботах Д. Чернилевського. З огляду на деякі позитивні тенденції в освіті нашої країни, вчений класифікує існуючі проблеми, серед яких однією з головних постає мотиваційна, емоційна та інтелектуальна невідповідність більшості населення до сприйняття духовного змісту традиційної культури [5, 51]. Вчений пов'язує цю проблему із кадровою проблемою, де готовність майбутніх вчителів до духовно-морального розвитку дитини на державному рівні не вирішена. Науковець приділяє увагу оновленню діяльності викладачів вищої школи, адже вважає, що, вища школа є основоположним механізмом усієї системи освіти, науки, культури й розвитку людських ресурсів, і саме вища школа повинна взяти на себе місію виховання інтелігенції як етичного ідеалу суспільства [5, 47]. За твердженням вченого, викладач має не тільки передавати й актуалізувати систему цінностей освіти і культури, а й передавати власні особистісні цінності, які мають великий вплив на готовність майбутніх фахівців здійснити моральний вибір, формувати його здатність до збагачення культури всього людства. Таке розуміння готовності, на наш погляд, є найбільш влучним і об'ємним.

Отже, опрацювання наукових (як українських, так і зарубіжних) джерел дало змогу з'ясувати різні підходи науковців (особистісний, функціональний, системний, особистісно-діяльнісний, результативно-діяльнісний, культурно-вимірний) до означеної проблеми. Це дає підстави стверджувати, що педагогічна готовність – це багатоаспектне педагогічне поняття, для характеристики якого науковці пропонують численні суттєві ознаки (готовність як особливий психологічний стан; як інтегративна характеристика особистості; як результат, процес, якість і мета професійної підготовки тощо).

Мета статті полягає у здійсненні теоретичного аналізу різних підходів до професійної готовності майбутнього фахівця до роботи в умовах інклюзивного простору та основних аспектів професійної підготовки магістрів освітньої програми (ОП) «Інклюзивна освіта. Корекційна педагогіка» у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Методологія дослідження ґрунтується на положеннях гуманістичної, компетентнісної, особистісно орієнтованої та інклюзивної парадигм освіти, які визначають професійну підготовку майбутнього педагога як цілісний процес формування професійної компетентності, готовності до педагогічної взаємодії та здатності до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці з психології праці, професійної педагогіки та теорії професійного становлення особистості (І. Бех, Є. Климов, С. Батишев, О. Романова, В. Рибалка та ін.), у яких розкрито сутність професіоналізму, професійного розвитку та самореалізації фахівця.

Концептуальні засади оновлення вищої педагогічної освіти, професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів і формування їхньої професійної компетентності обґрунтовано в дослідженнях В. Андрущенко, Ж. Вірної, О. Глузмана, В. Семиченко, Л. Хомич та інших учених. Важливе значення для дослідження мають наукові положення корекційної педагогіки та інклюзивної освіти, представлені у працях В. Бондаря, В. Засенка, А. Колупаєвої, С. Митник, Н. Назарової, В. Поникарової, Н. Попової, К. Гудзь, Л. Савчук, В. Синьова, Є. Синьова та ін., у

яких висвітлено особливості підготовки фахівців до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

З метою обґрунтування концептуальних засад дослідження були використані такі методи: аналіз та синтез наукових джерел, порівняння, узагальнення та систематизація.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За результатами узагальнення наукових підходів виокремлено основні складові готовності (особистісна, функціональна/професійна) та структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, процесуальний, рефлексивний), які перебувають у діалектичній єдності.

Аналізуючи програму підготовки спеціальності А1 «Освітні науки» ми фокусуємось на ОП «Інклюзивна освіта. Корекційна педагогіка», за якою ведеться підготовка магістрів у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Цілі навчання: підготовка компетентного конкурентоспроможного мотивованого фахівця з інклюзивної освіти, корекційної педагогіки галузі Освіта, здатного до організації інклюзивного простору, психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу та надання психолого-педагогічної підтримки дітям з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі.

Освітньо-професійна програма (ОПП) спрямована на підготовку фахівця з інклюзивної освіти, корекційної педагогіки, який здатен вирішувати як професійні (організаційні щодо психолого-педагогічного супроводу та супервізії й наставництва), так і прикладні дослідницькі завдання у роботі з дітьми у сфері інклюзивної освіти. Дисципліни та модулі, включені в програму, орієнтовані на актуальні напрями, у рамках яких можлива подальша професійна та наукова кар'єра здобувача.

ОПП розроблена з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду та реалізується українською мовою в активному дослідницькому середовищі. Програма передбачає інтеграцію теоретичного і практичного навчання завдяки проведенню лекційних і практичних занять на базі університету та навчально-реабілітаційних та інклюзивних закладів, реабілітаційних центрів; наявність достатнього переліку вибіркових дисциплін, що дає можливість здобувачеві сформулювати власну траєкторію навчання; можливість брати участь у програмах академічної мобільності. Програма позиціонує застосування контекстної технології навчання під час вивчення обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів, науково-дослідницької та просвітницької діяльності у процесі формування hard skills та soft skills. Програма дає змогу набутти базового рівня розвитку професійної компетентності для здійснення практичної освітньої діяльності та виконання наукового дослідження на здобуття ступеня магістра із освітніх наук.

У ході освітнього процесу за вищезазначеною ОП використовуються такі форми навчання: навчальні заняття (лекції різних типів, семінарські/практичні заняття), практична підготовка, самостійна робота, контрольні заходи. Методи навчання і викладання: розповідь, пояснення, евристична бесіда, дискусія, експрес-опитування на практичних заняттях, виконання практичних завдань. Методи навчання використовуються в залежності від мети, завдань тієї чи іншої теми, компетентностей та програмних результатів навчання, яких необхідно досягти. Максимально використовуються ресурси технологій навчання з використанням мережевих інструментів НУЧК імені Т.Г. Шевченка для електронного навчання MOODLE, Zoom, Google Classroom тощо. Викладання та навчання здійснюється на принципах академічної доброчесності та академічної свободи.

Інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів міститься у комплексах інформаційно-методичного супроводу вивчення кожного освітнього компоненту.

Інформація надається шляхом усного повідомлення викладачем (на початку вивчення кожного освітнього компоненту, перед виконанням конкретних видів робіт, під час консультацій, перед проведенням поточних і підсумкових форм контролю); в електронному вигляді (у робочих програмах, силабусах, комплексах інформаційно-методичного супроводу вивчення кожного освітнього компоненту, навчальних посібниках, конспектах лекцій, методичних рекомендаціях до проведення семінарських/практичних занять, здійснення самостійної роботи, у матеріалах для проведення заліків, іспитів).

Оцінювання досягнень здобувачів реалізується такими формами: усне та письмове опитування; тестування; захист творчих робіт; захист звітів з виробничої та науково-дослідної практик; заліки; екзамени; захист кваліфікаційної роботи.

Система оцінювання передбачає оцінювання за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно, зараховано, не зараховано) та шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E, F, FX); оцінювання здобувачів вищої освіти дозволяє продемонструвати ступінь досягнення ними запланованих результатів навчання; критерії та методи оцінювання, а також критерії

виставлення оцінок доводяться до відома студентів на першому занятті з кожної окремої дисципліни.

Навчання за вищезазначеною ОПП передбачає формування таких компетентностей: інтегральна компетентність; загальні компетентності; фахові компетентності (спеціальні).

Так, *інтегральна компетентність* передбачає здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі освіти, педагогіки, інклюзивної освіти, корекційної педагогіки або у ході організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

Загальні компетентності забезпечують здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Майбутній фахівець повинен знати стандарт, необхідні для наукового дослідження і публікування, включаючи критичну обізнаність та інтелектуальну і академічну добросовісність. Формування навичок роботи в команді та здатність працювати самостійно, автономно, займати активну життєву позицію і розвивати лідерські якості. Уміння планувати, координувати та оцінювати власну професійну діяльність та діяльність колег, уміння швидко реагувати під час вирішення ситуативних проблем з урахуванням нових умов та обставин для прийняття рішень.

Фахові компетентності (спеціальні) формують здатність до застосування знань провідних гуманістичних теорій, концепцій, вчень щодо виховання і навчання осіб з обмеженими психофізичними можливостями. Це також навички ефективної міжособистісної взаємодії з колегами, дітьми та батьками в інклюзивному освітньому середовищі та командою психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої та дошкільної освіти. Актуальним є здатність відбору найбільш ефективних форм та методів роботи, забезпечення їх варіативності, структурності, послідовності та інтеграції. Важливим є здатність підвищувати рівень спрямованості здібностей, знань, навичок, прагнень, концентрації вольових та творчих зусиль дітей з особливими освітніми потребами на реалізацію інтересів, цілей та ідеалів.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії студентів, що навчаються за цією ОПП забезпечується шляхом вибору дисциплін з навчального плану за власним бажанням; самостійною роботою здобувачів вищої освіти з кожної дисципліни навчального плану на підставі відповідних методичних рекомендацій; вибору теми магістерських робіт у відповідності з інтересами здобувачів вищої освіти, можливим майбутнім місцем працевлаштування; та можливості дуальної освіти що дає можливість поєднувати навчання з роботою; визнання та перерахування дисциплін, які вивчалися в інших закладах вищої освіти або в неформальній освіті.

Право здобувачів вищої освіти на вибір навчальних дисциплін регламентується «Положенням про дисципліни вільного вибору студентів». Положення забезпечує умови для формалізації процедури формування та доведення до відома здобувачів переліку навчальних дисциплін вільного вибору; здійснення вибору здобувачами навчальних дисциплін зі сформованого переліку; організації подальшого вивчення обраних дисциплін; визнання результатів навчання за обраними дисциплінами.

Провідними закладами проходження практики є інклюзивно-ресурсні центри, заклади загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням дітей з особливими освітніми потребами, багатопрофільні навчально-реабілітаційні центри. За ОП здобувачі навчаються як за денною так і за заочною формою навчання, тому програмою практики передбачена можливість створення індивідуальної освітньої траєкторії для тих здобувачів, які працюють за фахом и для здобувачів, які працюють не за фахом. Останні проходять практику з відривом від виробництва у період, визначений навчальним планом, як правило, в м. Чернівці або за місцем проживання, або самостійно добирають для себе місце проходження практики, яке відповідає всім вимогам програми.

Важливою особливістю ОП є поєднання навчальної і науково-дослідницької діяльності. Результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників наповнюють зміст навчальних дисциплін, які вони викладають. Студенти долучаються до Міжнародних науково-практичних конференцій, а також заохочується участь студентів в інших конференціях, семінарах тощо. Викладачі кафедри соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук працюють із здобувачами, зокрема розробляють наукові теми, залучають здобувачів до апробації інструментарію досліджень, проводячи спільні дослідження, готують тези доповідей на конференції та беруть у них участь, тощо. Можливості для наукової роботи здобувачі вищої освіти отримують також при проходженні науково-дослідної практики.

Висновки з дослідження і перспективи подальших наукових розвідок. Отже, ОП другого (магістерського) рівня вищої освіти «Інклюзивна освіта. Корекційна педагогіка» є підготовкою фахівців у галузі освіти з потужною навчальною базою, з умінням впроваджувати

елементи науково-дослідницького та інноваційного характеру у галузі сучасної педагогічної освіти (базуючись на перспективному вітчизняному та міжнародному досвіді), з огляду на досягнення європейської педагогічної науки та міжнародної педагогічної практики, що досягається за допомогою комплексного характеру програми, що передбачає поєднання з одного боку, дослідницької складової, а з іншого боку – педагогічної. Вагоме значення має підготовка фахівців з інклюзивної освіти, ґрунтовні знання з питань корекційної роботи, що є важливим в освітній діяльності. Перелік програмних результатів та компетентностей, які забезпечують підготовку фахівців описаної галузі, є актуальним в умовах сьогодення, визначені із урахуванням потреб різних типів закладів середньої освіти, що має забезпечити конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у поглибленому дослідженні механізмів удосконалення підготовки фахівців за ОП «Інклюзивна освіта. Корекційна педагогіка» відповідно до сучасних викликів освітнього середовища та міжнародних стандартів професійної підготовки. Актуальними залишаються питання інтеграції інноваційних педагогічних технологій, цифрових інструментів і практикоорієнтованих методів навчання у процес формування професійних компетентностей майбутніх фахівців. Перспективним є також вивчення ефективності міждисциплінарної взаємодії у системі підготовки педагогів до роботи в умовах інклюзивного освітнього простору, а також аналіз можливостей адаптації кращого європейського досвіду до української системи освіти. Особливої уваги потребує дослідження професійної готовності випускників до здійснення корекційно-розвиткової діяльності в умовах трансформації сучасної освіти та зростання потреб дітей з особливими освітніми потребами.

References

1. Антонова О. Є., Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: монографія. Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 193 с.
Antonova, O. Ye., Dubaseniuk, O. A., & Semeniuk, T. V. (2003). *Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia do pedahohichnoi diialnosti: monohrafiia* [Professional Training of Future Teachers for Pedagogical Activity: a Monograph]. Zhytomyr: Zhytomyr. derzh. ped. un-t. 193. [in Ukrainian].
2. Батечко Н. Г., Сисоєва С. О. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ: ВД ЕКМО, 2011. 368 с.
Batechko, N. H., & Sysoieva, S. O. (2011). *Vyshcha osvita Ukrainy: realii suchasnoho rozvytku* [Higher Education in Ukraine: Realities of Modern Development]. Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka, Natsionalnyi universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Kyiv: VD EKMO. 368. [in Ukrainian].
3. Кирста Н. Підготовка спеціалістів дошкільного профілю до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. *Освітній простір України*. Івано-Франківськ, 2015. № 6. С. 54–56.
Kyrsta, N. (2015). *Pidhotovka spetsialistiv doshkilnoho profilu do roboty z ditmy z osoblyvymy osvitnimy potrebamy* [Training of Preschool Specialists to Work with Children with Special Educational Needs]. *Osvitnii prostir Ukrainy – Educational Space of Ukraine*. Ivano-Frankivsk, 6, 54–56. [in Ukrainian].
4. Мільто Л. О. Розвиток ідей педагогічної майстерності в історії зарубіжної філософсько-педагогічної думки. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Котлябуцького. Серія: Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 40. С. 324–329.
Milto, L. O. (2013). *Rozvytok idei pedahohichnoi maisternosti v istorii zarubizhnoi filosofsko-pedahohichnoi dumky* [Development of Ideas of Pedagogical Skill in the History of Foreign Philosophical and Pedagogical Thought]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu im. M. Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykhologhiia – Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University*, 40, 324–329. [in Ukrainian].
5. Чернілевський Д.В. Роль викладача у формуванні виховного середовища в сучасній освітній діяльності ВНЗ: Креативна педагогіка. Науково-методичний збірник / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вінниця, 2010. Вип. 2. С. 51– 47.
Chernilevskiy, D.V. (2010). *Rol vykladacha u formuvanni vykhovnoho seredovishcha v suchasniy osvitnii diialnosti VNZ: Kreatyvna pedahohika* [The Role of the Teacher in Shaping the Educational Environment in Modern Educational Activities of Universities. Creative Pedagogy].

Naukovo-metodychnyi zbirnyk / Akademiia mizhnarodnoho spivrobitnytstva z kreatyvnoi pedahohiky. Vinnytsia, 2, 51- 47. [in Ukrainian].

6. Шевченко Ю.М. Готовність студентів до духовно-морального розвитку молодших школярів у кроскультурному просторі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. №1 (65). С. 194–206.

Shevchenko, Yu.M. (2017). Hotovnist studentiv do dukhovno-moralnoho rozvytku molodshykh shkoliariv u kroskulturnomu prostori [Students' Readiness for the Spiritual and Moral Development of Younger Schoolchildren in a Cross-cultural Space]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 1 (65), 194–206. [in Ukrainian].

Platonova Oksana

<https://orcid.org/0000-0003-4197-3290>

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Social Work
and Educational and Pedagogical Sciences,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: ogplatonova@ukr.net

**PROFESSIONAL TRAINING OF MASTER'S LEVEL SPECIALISTS
OF THE EDUCATIONAL AND VOCATIONAL PROGRAM
«INCLUSIVE EDUCATION. CORRECTIVE PEDAGOGY»
AT T.H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»**

The purpose of the article is to carry out a theoretical analysis of various approaches to the professional readiness of a future specialist to work in an inclusive space. And to analyze the main aspects of professional training of masters of the EP «Inclusive Education. Correctional Pedagogy» at T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Collegium».

Methodology. The problem of professional development of a specialist, the formation of his professionalism in the context of modern humanistic approaches is successfully developed in labor psychology, professional pedagogy, which is reflected in the scientific work of I. Bekh, E. Klymov, S. Batyshev, O. Romanova, V. Rybalka, etc. The fundamental foundations of the renewal of higher pedagogical education, the development of theoretical and methodological principles of professional and pedagogical training of future teachers are revealed in the works of V. Andrushchenko, Zh. Virna, O. Gluzman, V. Semichenko, L. Khomych, etc.

The problem of training a modern specialist to work with children with special educational needs has been the subject of many studies by domestic and foreign scientists in the field of correctional pedagogy, in particular V. Bondar, V. Zasenka, A. Kolupaeva, S. Mytnyk, N. Nazarova, V. Ponykarova, N. Popova, K. Gudz, L. Savchuk, V. Synyova etc.

Conclusions. At the present stage, specially trained specialists are needed. And the majority lack psychological and pedagogical training, lack motivation to work with children with special needs, have fear, despair, a desire to avoid such work, etc. Therefore, it is very important to prepare specialists for work, provide them with tools and models of alternative learning, help them master deep knowledge of their subject, technologies, methods of working with children with special educational needs. A modern understanding of the organization of education of children with special needs makes it possible to consider special training of a specialist as a mandatory component of the educational process. An integral aspect of his professional competence are special psychological and pedagogical, anatomical and physiological knowledge, skills and abilities, personal traits, behavioral strategies, stereotypes and attitudes that allow implementing and applying effective pedagogical educational technologies for all categories of children with special needs.

Keywords: children with special needs, educational process, educational program, inclusive space, pedagogical readiness, professional readiness.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2026

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Вадим Ребенок**